

Carl Anker Christiansen

SPRÅK PÅ SPILL

Oversatt og bearbeidet til norsk
av Kari Sandvik Lund og Gro Hartveit

INNHALDSFORTEGNELSE

Forord	side	6
Bruksanvisning	side	7
Lek nr. 1 – En/ei eller et	side	8
Lek nr. 2 – Endelser på substantiv	side	9
Lek nr. 3 – Farger 1	side	10
Lek nr. 4 – Farger 2	side	11
Lek nr. 5 – Farger 3	side	12
Lek nr. 6 – Sortering i emner 1	side	13
Lek nr. 7 – Sortering i emner 2	side	14
Lek nr. 8 – Hva passer sammen?	side	15
Lek nr. 9 – Hvem bruker hva?	side	16
Lek nr. 10 – Motsatte begreper	side	17
Lek nr. 11 – Handling og verktøy	side	18
Lek nr. 12 – Jeg-lek	side	19
Lek nr. 13 – Jeg/meg-lek	side	20
Lek nr. 14 – Jeg/deg-lek	side	21
Lek nr. 15 – Han/hun/seg-lek	side	22
Lek nr. 16 – Hun/ham-lek	side	23
Lek nr. 17 – Han/henne-lek	side	24
Lek nr. 18 – Hva rimer? 1	side	25
Lek nr. 19 – Hva rimer? 2	side	26
Lek nr. 20 – Hva rimer? 3	side	27
Lek nr. 21 – Spørrelek	side	28
Lek nr. 22 – Tullelek	side	29
Lek nr. 23 – Tall	side	30
Lek nr. 24 – Leselek. Hva sier dyrene?	side	31

FORORD

Det skjer svært mye med barns tale og språk i førskolealderen. De fleste har en god forståelse av talespråket i treårsalderen, samtidig som de kan uttrykke seg med enkeltord og små setninger.

I seksårsalderen kan barna sjonglere med språket. De snakker i lange, korrekte setninger, anvender grammatiske regler og har stor kjennskap til hva ord betyr. Denne kolossale utviklingen skjer dels fordi mennesket har fantastiske anlegg for å lære språk, og dels fordi foreldre, familie, barnehagepersonalt, og ikke minst jevnaldrende kamerater, hele tiden bruker språket og stiller aldersadekvate krav til språket. Daglige krav om å forstå andre og selv bli forstått, holder utviklingen av språket i gang. Å kunne leke med språket sammen med andre, gjør dette til en morsom prosess.

Følgende 24 språkleker er utarbeidet for at det skal være lett for barnehagepersonale og foreldre å få adgang til leker og spill de kan bruke til et både morsomt og givende språklig samvær med barna.

OM BRUK AV MATERIALET

Materialet er først og fremst utarbeidet for å gi foreldre muligheter til å spille og leke med barna sine med språkrelaterte spill.

Materialet er ellers beregnet på barnehager, PPT-kontor og bibliotek. Bib-liotekene kan låne ut materialet til foreldre som så kan skrive ut spillene hjemme.

Barnehager kan både bruke materialet i hverdagen og til fremstilling av månedens språklek. En av de 24 lekene mangfoldiggjøres og gis til interesserte foreldre som månedens språklek.

Lek nr. 1 – 2 – 8 – 9 – 10 og 11 finnes i tillegg i en fotoutgave. Disse passer godt til språktrening med litt større barn som har norsk som andrespråk. Større barn har kanskje lettere for å akseptere bilder enn tegninger.

Hver lek/oppgave består av en veiledning samt noen sider med spillkort. Lekene er av forskjellig vanskegrad. De letteste sorterings- og sammen-paringslekene kan brukes sammen med barn i 3-årsalderen, mens de mer vanskelige rim- og leselekene vanligvis først kan brukes i 5-6-års-alderen. Lekene er nummerert slik at de letteste lekene har de laveste numrene og de vanskeligste de høyeste.

Hver lek består av en veiledning samt noen sider med spillkort. Velg én av de 24 lekene.

Den første siden er alltid veiledningen til leken, og de etterfølgende sidene er spillkort.

Når leken printes ut, kan det være lurt å printe ut spillkortene på tynn, hvit tegnekartong. De fleste printere kan printe ut på tynn kartong hvis man legger i ett ark om gangen. Det er også en god idé å plastlaminere spillkortene. Dette øker holdbarheten vesentlig. Etter utprinting og evt. plastlaminering klippes eller skjæres de enkelte spillkortene ut.

LEK NR. 1 – EN/EI ELLER ET

De 24 kortene hører sammen parvis.

Sverdet og sabelen er skarpe, fergen og skipet kan flyte, lampen og lyset kan skinne osv.

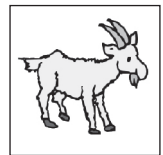
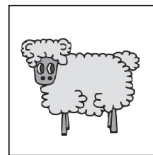
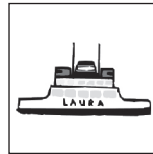
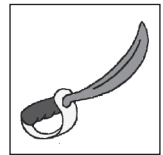
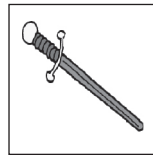
Klipp kortene ut og legg dem parvis. Snakk med barnet om hvorfor de hører sammen.

Understrek at vi bruker **et** om noen av ordene og **en/ei** om noen andre.

Spill vendespill med de 24 kortene.

Eksempel på spillkort:

et sverd
en sabel
en/ei ferge
et skip
et lam
en/ei geit

LEK NR. 2 – ENDELSER PÅ SUBSTANTIV

De 24 kortene hører sammen parvis.

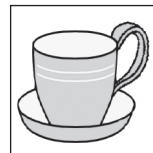
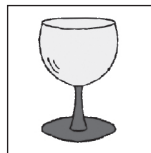
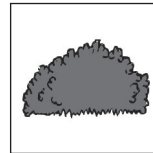
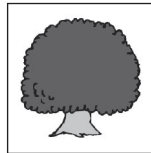
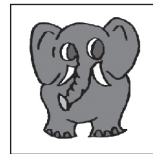
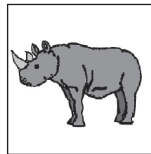
Neshornet og elefanten bor i dyrehagen, treet og busken vokser i hagen osv.

Klipp kortene ut og legg dem parvis. Snakk med barna om hvorfor de hører sammen.

Spill vendespill med de 24 kortene.

Eksempel på spillkort:

neshornet bor i dyrehagen
elefanten bor i dyrehagen
treet vokser i hagen
busken vokser i hagen
glasset kan vi drikke av
koppen kan vi drikke av

LEK NR. 3 – FARGER 1

Snakk med barna om fargene på de forskjellige tingene.

Spør: "Hvilken farge har tomaten?" – "Hvilken farge har spøkelset?" osv.

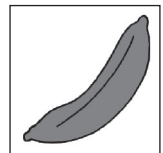
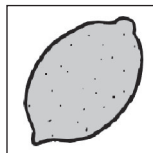
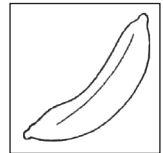
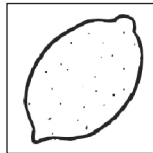
Klipp ut alle de 27 kortene. Man kan spille flere forskjellige vendespill med dem:

- bruk de fargelagte tegningene og fargeblyantene. Legg fargeblyantene og tegningen så de passer sammen i par
- bruk svart/hvitt-tegningene og fargeblyantene. Legg tegningene sammen med de riktige fargeblyantene i par
- bruk de fargelagte tegningene og svart/hvitt-tegningene. Si: "Den er rød, grønn, gul osv." når du snur en fargelagt tegning. Si: "Den skal farges rød, grønn, gul osv." når en svart/hvitt-tegning snus

Legg kortene med baksiden opp. Snu ett og ett kort etter tur. Si hvilket kort som er snudd og se om det passer sammen med et som allerede er snudd. Hvis det er det, får du sticket/paret. Hvis ikke, snur neste deltaker et kort osv.

Eksempel på spillkort:

sitronen er gul
tomaten er rød
agurken er grønn

LEK NR. 4 – FARGER 2

Snakk med barna om fargene på de forskjellige tingene.

Spør: "Hvilken farge har bananen?" – "Hvilken farge har busken?" osv.

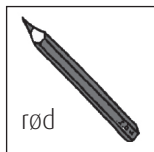
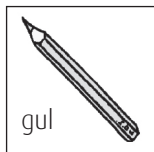
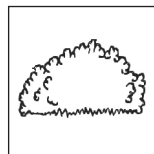
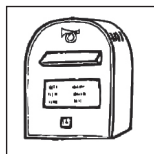
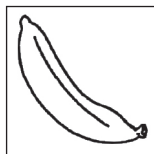
Klipp ut alle de 27 kortene. Man kan spille flere forskjellige vendespill med dem:

- bruk de fargelagte tegningene og fargeblyantene. Legg fargeblyantene og tegningene slik at de passer sammen i par
- bruk svart/hvitt-tegningene og fargeblyantene. Legg tegningene sammen med de riktige fargeblyantene i par
- bruk de fargelagte tegningene og svart/hvitt-tegningene. Si: "Den er rød, grønn, gul osv." når du snur en fargelagt tegning. Si: "Den skal farges rød, grønn, gul osv." når en svart/hvitt-tegning snus

Legg kortene med baksiden opp. Snu ett og ett kort etter tur. Si hvilket kort som er snudd og se om det passer sammen med et som allerede er snudd. Hvis det er det, får du stikket/paret. Hvis ikke, snur neste deltaker et kort osv.

Eksempel på spillkort:

bananen er gul
postkassen/postkassa
er rød
busken er grønn

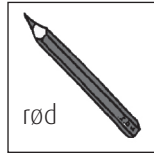
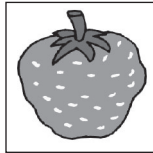
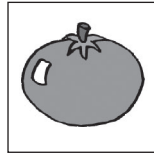
LEK 5 – FARGER 3

Klipp ut alle brikkene. Legg de 9 fargeblyantene på bordet.

Se på ett kort om gangen. Snakk med barna om bildet og hvilken farge gjenstanden har.

Finn på andre ting som er røde, grønne, gule osv.

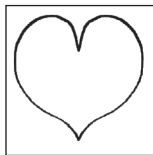
Eksempel på spillkort:

Hvis man arbeider med svart/hvitt-tegninger, kan barnet fargelegge de forskjellige gjenstandene med den riktige fargen.

Eksempel på svart/hvitt spillkort:

hjerte
tomat
postkasse

LEK NR. 6 – SORTERING I EMNER 1

godteri leker klær husdyr

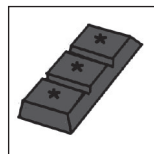
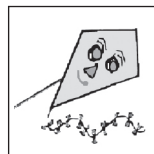
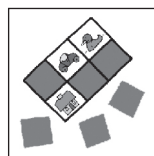
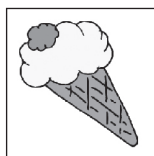
Barn i alderen 4-6 år skal lære at forskjellige ting hører sammen i grupper (overbegreper). Klipp ut kortene. Snakk med barna om hva de enkelte tingene heter, hva man bruker dem til, om de har sett, prøvd, smakt, lekt med osv. de enkelte tingene.

La barna sortere kortene i 4 bunker – én for hver gruppe.

Snakk sammen om hva som er felles for gjenstandene i en gruppe og hvilket samlenavn/overbegrep som kan passe. Hvis et kort plasseres kreativt, så snakk med barna om hvorfor eksempelvis hesten legges i bunken med klær osv.

Eksempel på spillkort:

is
bildelotto
tyggegummi
drage
dukke
sjokolade

LEK NR. 7 – SORTERING I EMNER 2

biler

båter

luftfartøy

bygninger

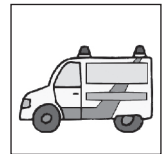
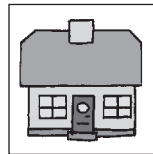
Barn i alderen 4-6 år skal lære at forskjellige ting hører sammen i grupper (overbegreper). Klipp ut kortene. Snakk med barna om hva tingene heter, hva man bruker dem til, om de har sett, prøvd, smakt, lekt med osv. de enkelte tingene.

La barna sortere kortene i 4 bunker – én for hver gruppe.

Snakk sammen om hva som er felles for gjenstandene i en gruppe og hvilket samlenavn/overbegrep som kan passe. Hvis et kort plasseres kreativt, så snakk med barnet om hvorfor for eksempel fiskeskøyten er lagt i bunken med bygninger osv.

Eksempel på spillkort:

hus
ambulanse
fyrstårn
buss
lastebil
vindmølle

LEK NR. 8 – HVA PASSER SAMMEN?

På arkene er det 24 ting som hører sammen to og to.

nål – tråd, hånd – hanske, lås – nøkkel, båt – åre, fot – strømpe, regn – paraply, fyrstikk – stearinlys, brev – frimerke, mål – fotball, dukke – dukkevogn, fengsel – tyv, anker – skip.

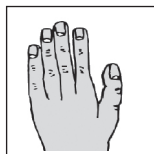
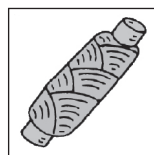
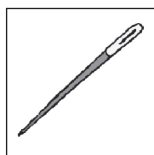
Snakk med barna om tingene – hva de heter, hva de brukes til osv.

Klipp ut de 24 kortene. Få barna til å legge de kortene de synes hører sammen i par. Snakk med barna om parene og om hvorfor de hører sammen.

Foreslå andre muligheter og hør på barnas reaksjon.

Eksempel på spillkort:

nål
tråd
hånd
hanske
lås
nøkkel

LEK NR. 9 – HVEM BRUKER HVA?

De 24 kortene passer sammen to og to:

fisker – fiskeskøyte, astronaut – rakett, bonde – traktor osv.

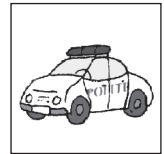
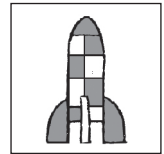
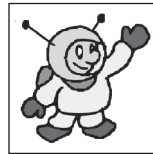
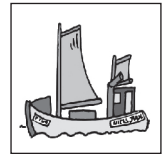
Klipp ut de 24 kortene. Del dem i to bunker – én med personer og én med gjenstander. Legg kortene ut slik at alle bildene er synlige.

Spør: "Hvem bruker en fiskeskøyte?" – "Hvem bruker en politibil?" osv. Når de 12 parene er funnet, legges kortene igjen i to atskilte bunker. Nå er det barnets tur til å spørre.

Spill vendespill med de 24 kortene.

Eksempel på spillkort:

fisker
fiskeskøyte
astronaut
rakett
politibetjent
politibil

LEK NR. 10 – MOTSATTE BEGREPER

På arkene er det 24 kort som passer sammen parvis fordi de betyr det motsatte:

stor – liten, tykk – tynn, brukt – ny, kald – varm, gammel – ung, stygg – pen, hard – myk, lav – høy, sint – glad, sur – søt, kort – lang, tørr – våt

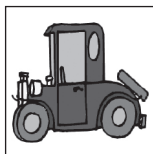
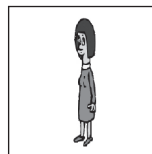
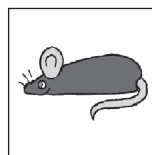
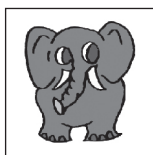
Snakk med barna om begrepene, om de kjenner til noe som er tungt, tykt, langt osv.

Klipp ut de 24 kortene. Sett de motsatte begrepene sammen og få barna til å gjenta dem parvis.

Spill vendespill med de 24 kortene.

Eksempel på spillkort:

en stor elefant
en/ei liten/lita mus
en tykk mann
en/ei tynn dame
en brukt bil
en ny sykkel

LEK NR. 11 – HANDLING OG VERKTØY

På arkene er det 24 kort som passer sammen to og to.

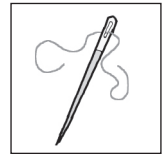
Klipp ut de 24 kortene. Legg bildene sammen parvis.

Snakk med barna om de 12 parene og be dem gjenta setningene som hører til.

Spill vendespill med de 24 kortene.

Eksempel på spillkort:

hun syr
med en/ei nål
han graver
med en/ei spade
hun klipper
med en/ei saks

LEK NR. 12 – JEG-LEK

Noen barn har vansker med å lære å si *jeg* om seg selv.
De sier meg. "Meg vil ha mat" – "Meg leker med dukken" osv.

Karnevalspillet består av et guttespill, et jentespill og et eventyrspill med 2 x 12 kort hver. På kortene er forskjellige figurer.

Velg ett av de tre spillene. Snakk med barnet om de forskjellige figurene.
Klipp dem ut til et vendespill.

Når et kort snus, sier man:

"**Jeg** vil være prinsesse på karneval."

"**Jeg** vil være cowboy på karneval."

osv.

Hvis barnet sier *meg* i stedet for *jeg*, ber man det om å høre godt etter,
sier setningen med trykk på **jeg** og ber barnet om å gjenta.

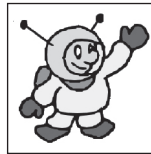
Eksempel på spillkort:

jeg vil være romfarer

jeg vil være cowboy

jeg vil være politi

jeg vil være danser

LEK NR. 13 – JEG/MEG-LEK

Noen barn har vansker med å lære å si *jeg* om seg selv.
De sier meg.

“Meg vil ha mat” – “Meg leker med dukken” osv.

Jeg/meg-leken består av 2 x 12 kort med situasjoner hvor både jeg og meg inngår.

Snakk med barna om de forskjellige situasjonene. Klipp dem ut til et vendespill.

Når et kort snus, peker man på personen og sier:

Jeg skynder meg.

Jeg tørker meg.

osv.

Hvis barnet sier *meg* i stedet for *jeg*, ber man det om å høre godt etter, sier setningen med trykk på **jeg** og ber barnet om å gjenta.

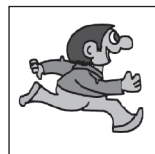
Eksempel på spillkort:

jeg gjemmer meg

jeg skynder meg

jeg grer meg

jeg morer meg

LEK NR. 14 – JEG/DEG-LEK

Noen barn har vansker med å lære å si *jeg* om seg selv.
De sier meg.

Jeg/deg-leken består av 2 x 12 kort hvor jeg og deg blir knyttet sammen i setninger.

Gå gjennom de 12 setningene med barnet. Gjør det morsomt ved at du er den ene personen på bildet og barnet den andre. Pek på personene når setningene sies.

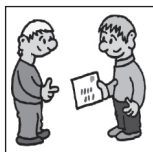
Lag et vendespill av kortene.

Snu ett og ett kort etter tur og si hva personene på bildet gjør.
Når to like kort er snudd, får man sticket/paret.

Hvis barnet sier *meg* i stedet for *jeg*, sier man: "Hør godt etter" og sier setningen igjen med trykk på **jeg** og ber barnet om å gjenta.

Eksempel på spillkort:

jeg feker med deg
jeg går en tur med deg
jeg får et brev av deg
jeg klemmer deg

LEK NR. 15 – HAN/HUN/SEG-LEK

De 2 x 12 kortene skal brukes til et vendespill.

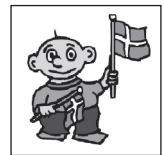
Snakk med barna om kortene. Bruk kun de personlige pronomenene **han** eller **hun**, når kortene gjennomgås. Pek på de personene som benevnes med hhv. **han** og **hun**. Få barnet til å gjenta.

Klipp ut kortene. Legg kortene med baksiden opp. Snu to og to kort og si hva du ser på kortene.

Hvis barnet/barna sier **gutten** og **jenten/jenta** i stedet for **han** og **hun**, så gjenta med **han** og **hun**, og be barnet om å si det samme.

Eksempel på spillkort:

han kjeder seg
han morer seg
hun vasker seg
han gleder seg

LEK NR. 16 – HUN/HAM-LEK

De 2 x 12 kortene skal brukes til et vendespill.

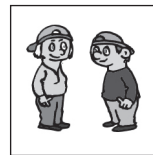
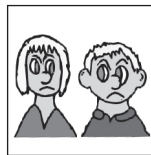
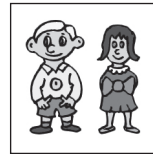
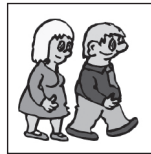
Snakk med barna om kortene. Bruk kun de personlige pronomenene **hun** eller **ham**, når kortene gjennomgås. Pek på de personene som benevnes med hhv. **hun** og **ham**. Få barnet til å gjenta.

Klipp ut kortene. Legg kortene med baksiden opp. Snu to og to kort og si hva du ser på kortene.

Hvis barna sier **gutten** og **jenten/jenta** i stedet for **hun** og **ham**, så gjenta med **hun** og **ham**, og be barnet om å si det samme.

Eksempel på spillkort:

hun går tur med ham
hun står ved siden av ham
hun er sur på ham
hun snakker med ham

LEK NR. 17 – HAN/HENNE-LEK

De 2 x 12 kortene skal brukes til et vendespill.

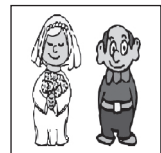
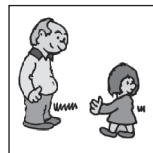
Snakk med barna om kortene. Bruk kun de personlige pronomenene **han** eller **henne**, når kortene gjennomgås. Pek på de personene som benevnes med hhv. **han** og **henne**. Få barnet til å gjenta.

Klipp ut kortene. Legg kortene med baksiden opp. Snu to og to kort og si hva du ser på kortene.

Hvis barna sier **gutten** og **jenten/jenta** i stedet for **han** og **henne**; gjenta med **han** og **henne**, og be barnet om å si det samme.

Eksempel på spillkort:

han omfavner henne
han er mindre enn henne
han er større enn henne
han gifter seg med henne

LEK NR. 18 – HVA RIMER? 1

På arkene er det 24 kort som rimer parvis:

hus – mus, ur – bur, øl – føll, øy – høy, ost – kost, arm – larm, egg – vegg,
and – mann, is – ris, negl – snegl, kam – lam, hatt – katt.

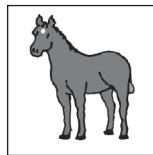
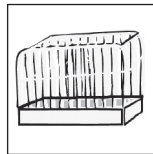
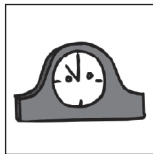
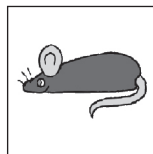
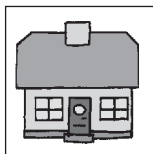
Snakk med barna om tingene – hva de heter, hva de brukes til osv.

Klipp ut de 24 kortene. Finn de tolv rimparene. Snakk med barna om rimene, få dem til å gjenta og si rimene i kor.

Spill vendespill med de 24 kortene.

Eksempel på spillkort:

hus
mus
ur
bur
øl
føll

LEK NR. 19 – HVA RIMER? 2

På arkene er det 24 kort som parvis rimer:

pil – bil, nese – lese, ål – nål, arr – narr, stein – bein, ånd – bånd, tå – gå, jakke – pakke, ild – sild, aks – saks, sopp – kopp, lokk – kokk.

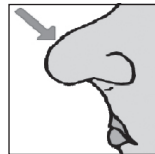
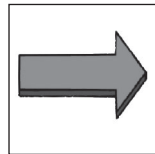
Snakk med barna om tingene – hva de heter, hva de brukes til osv.

Klipp ut de 24 kortene. Finn de tolv rimparene. Snakk med barna om rimene, få dem til å gjenta og si rimene i kor.

Spill vendespill med de 24 kortene.

Eksempel på spillkort:

pil
bil
nese
lese
ål
nål

LEK NR. 20 – HVA RIMER? 3

På arkene er det 24 kort som rimer parvis:

åre – tåre, ugler – fugler, ape – gape, øye – køye, lomme – plomme,
øre – kjøre, fregner – regner, unge – tunge, løve – sløve, ammer – hammer,
maske – vaske, såpe – dråpe.

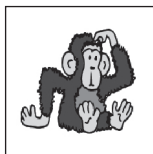
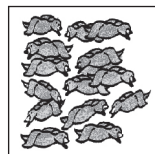
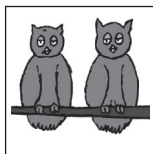
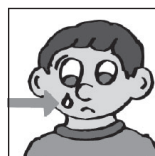
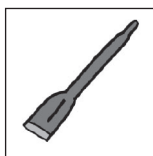
Snakk med barna om tingene – hva de heter, hva de brukes til osv.

Klipp ut de 24 kortene. Finn de tolv rimparene. Snakk med barna om rimene, få dem til å gjenta og si rimene i kor.

Spill vendespill med de 24 kortene.

Eksempel på spillkort:

åre
tåre
ugler
fugler
ape
gape

LEK NR. 21 – SPØRRELEK

hvem? hva? hvor? hvorfor? når?

Det er ikke lett for alle barn å lære betydningen av de forskjellige spørreordene.

For å lære betydningen, skal barnet oppleve bruken av spørreordene i gjenkjennelige situasjoner.

Bruk arket til å stille barnet forskjellige spørsmål. Få barnet til å svare – både ved å peke på tegningen du stiller spørsmål til, og med et muntlig svar.

Hvis barnet ikke svarer, men kun peker på tegningen, forstår det kanskje sammenhengen mellom spørsmålet og tegningen, men det kan ikke formulere et svar.

Hjelp det med å lage et svar.

Eksempel på spillkort:

hva gjør mannen?
hvor sover dukken/dukka?
når kommer brannbilene?
hvorfor er det lille barnet i kirken?

LEK NR. 22 – TULLELEK

Under hver av tegningene står en tullesetning. Pek på tegningen og si setningen. Idéen med tullesetningene er at barnet skal si en setning som ikke er tull; altså rette den voksne.

Det er fint hvis barnet bruker den voksnes modell når det lager sine setninger.

Eksempel:

Hunden sier nøff – nøff

Den voksne peker på tegningen og sier: Hunden sier nøff – nøff.

Barnet sier: Hunden sier vov – vov.

Prøv også å la barnet komme med tullesetninger som den voksne retter.

Eksempel på spillkort:

mannen står og spiser
gutten er større enn damen/dama
gutten gråter, han er glad

LEK NR. 23 – TALL

Barn i 5-6 årsalderen kan som regel telle til minst 10. De er også i stand til å telle et begrenset antall gjenstander på et bord. Av og til glemmer de et tall i tallrekken, eller de teller to gjenstander med samme tall.

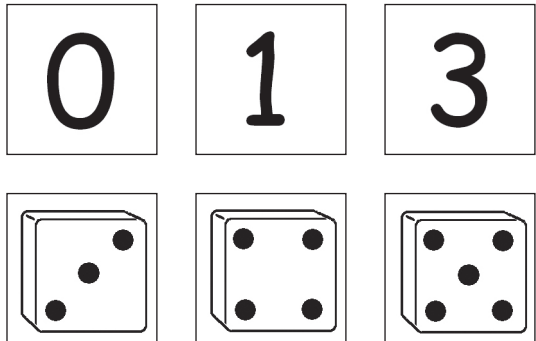
Kortene kan brukes til å leke med for å:

- øve på tallrekken
- øke forståelsen for sammenhengen mellom tall, tallord og antall gjenstander
- lære å anslå antallet av en begrenset mengde gjenstander

Tallet null – 0 – er med i alle lekene. Det er viktig at barnet tidlig lærer at 0 er ingenting.

Mens man leker med tallene, kan man gi barna en forståelse for begreper som flest, færrest, størst, minst, like mange, lengst, kortest, høyest, lavest osv.

Eksempel på spillkort:

LEK NR. 24 – LESELEK. HVA SIER DYRENE?

Barn i barnehagealder kan ennå ikke lese, men med enkle virkemidler kan man gi dem en idé om hva lesing dreier seg om.

Hva sier dyrene? er et lite vendespill beregnet på de eldste barna i barnehagen.

Print ut de to arkene og klipp dem ut til et vendespill.

Legg de 24 kortene ut parvis og gå gjennom kortene med barna. Gjenta flere ganger hva hvert av dyrene sier, og vær sikker på at barnet får med seg sammenhengen mellom dyrebildet og dyrelydkortet.

Spill vendespil med barna. Snu ett og ett kort etter tur og si hvilket dyr det er eller hvilken dyrelyd det er. Se om den tilsvarende dyrelyden eller det tilsvarende dyret allerede er snudd. Ta eventuelt stikket.

Eksempel på spillkort:

en/ei ku
en/ei bie
en sau

mø – mø
bzzzzzz
bæ – bæ

